

Општим оквирним споразумом за мир у БиХ, познатијим као Дејтонски споразум, поред заустављања рата на тлу БиХ, установљена су правила и процедуре за реализацију мира. Тим Споразумом БиХ је установљена као заједничка држава која се састоји од два ентитета: Федерације створене Вашингтонским споразумом између Муслимана (Бошњака) и Хрвата и другог - Републике Српске настале као резултат супротстављања сецесионистичким намјерама дијела власти Босне и Херцеговине.

Сецесија је и остварена формалним чином референдума Муслимана и Хрвата од 1. марта 1992. године, којим се тадашња Социјалистичка Република БиХ издвојила из СФРЈ и потом прогласила независном Републиком БиХ. То је било остварење плана насталог почетком 1991. године, као дијела плана разбијања Југославије.

Српски народ у БиХ као уставноконститутивни народ у СФРЈ и БиХ, био је против разбијања заједничке државе. Међутим, српска трагедија у жељи за очувањем Југославије звала се Слободан Милошевић.

Супротстављањем неопходним промјенама у функционисању дотадашње југофедерације која је изграђивана у једностраначком политичком систему, Милошевић је уз употребу дезоријентисане ЈНА, дао крила сепаратизму Словеније и Хрватске, подржане од стране појединих европских земаља.

Ратни сукоби у Словенији и Хрватској, за вишенационалну БиХ створили су огроман проблем одрживости. Умјесто унутрашњег дијалога сва три народа, сепаратистичка власт у БиХ одабрала је исти пут као Словенија и Хрватска. Резултати су били очекивани. У једнонационалној Словенији рат је трајао мање од мјесец дана, у национално сложенијој Хрватској је послје 91. године, трајао као спорадичне акције и инциденти до окончања протјеривањем Срба и стварања углавном етнички чистог простора.

У вишенационалној БиХ крварење је довело до 97.207 жртава уз разарања материјалних добара. За све разумне људе, рат је завршен у Дејтону 21. новембра 1995, што је потврђено потписивањем мировног споразума у Паризу 14. децембра исте године. Од тада, увелико тече тринаеста година, а унутрашње односе у БиХ карактерише наметање

Распад ником не одговара, али је могућ

Пише: Милорад Додик
уторак, 27 мај 2008 21:55

ситуације недовршеног рата.

У ту ситуацију БиХ није запала сама. Концепт мултиетничког друштва утемељен на прошлим временима заједничког живота у Југославији, као и битисања у царевинама - Турској и Аустроугарској, није се могао наставити. Ако је БиХ више од пола миленија била дио неких државних творевина, а по саставу становништва и дио националних корпуса, каква је онда вишенационална БиХ могућа као самостална држава ?

Једини могући одговор је - дејтонска БиХ.

То је требала бити могућа средина која би се градила помирењем и повјерењем. У времену распада вишенационалних држава у Европи, тешко је било замислити тежи задатак. Уосталом, да је то било лако, данас би постојали и Совјетски Савез и Чехословачка и Југославија, а ни Белгија се не би љуљала.

Свјесна је тога и међународна заједница, па је одредила знатну помоћ за обнову разорене БиХ, уз институцију Високог представника као дио механизма рјешавања проблема. Уз мировни споразум, потписани су и анекси - њих једанаест, којима су одређени начини дјеловања међународне заједнице и функционисања институција БиХ као заједничке државе.

Претпоставка је била да се кроз процес економске помоћи међународне заједнице, обнови повјерење међу народима који су на том тлу вијековима живјели заједно, истина увијек уз управљање моћнијих држава.

Координација међународне помоћи (осим војног аспекта), регулисана је Анексом 10. Дејтонског споразума, којим је установљена институција Високог представника међународне заједнице у БиХ. Сам назив, а и надлежности били су идеја Карла Билта, координатора Мировне конференције за бившу Југославију и потоњег првог Високог представника. Анекс 10. поред тога што је саставни дио Мировног споразума, имао је и посебан циљ - да се трима зараћеним странама олакша комуникација.

Распад ником не одговара, али је могућ

Пише: Милорад Додик
уторак, 27 мај 2008 21:55

Све три бх. стране и још СР Југославија и Хрватска као гаранти, дале су такав мандат Високом представнику. Никакав мандат стране потписнице нису дале његовом особљу, познатијем као Канцеларија високог представника или ОНР. Међутим, умјесто Високог представника, институција је постало особље његове канцеларије, уз самододате надлежности мимо међународног уговора и противно Бечкој конвенцији о праву међународних уговора.

Тако је неосјетно, умјесто као начин рјешења проблема, ова институција, постала дио проблема која би да настави своје постојање на неодређено вријеме. Умјесто да се након потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању са Европском унијом, говори о престанку мандата Високог представника, наставља се прича о испуњавању услова за "затварање ОНР-а". Ствари око међународног присуства у БиХ тиме су доведене до апсурда. То произлази из коминикеа који настају у ОНР-у и којима се стално задају услови и циљеви које БиХ мора испунити.

Да се не говори о дезинформацијама и лажним информацијама, које поједини ОНР-ови службеници пласирају бомбастичним насловима преко сарајевских медија. Ово због тога што је, наводно, у Српској медијски мрак. Поред лажи, ово је и глупост у ситуацији доступности свих електронских и писаних медија из БиХ и региона на цијелом подручју РС.

БиХ није замишљена ни конципирана као протекторат. То произлази из дефиниције БиХ као суверене и независне државе, утемељене на међународном праву, како то пише у преамбули њеног Устава. Уставом је такође одређено да је БиХ демократска држава чију власт бирају грађани на слободним и демократским изборима.

Умјесто тога написаног у Уставу, БиХ је све више клизила у непроглашени протекторат неформалне групације познате као "међународна заједница", шта год то значило. А највише је значило спрегу оних који су се нашли на службеничким дужностима у Сарајеву и бошњачке политике утемељене на статусу жртве и права највећег народа.

Та политика је наметала своја већа права у односу на Србе и Хрвате као "агресорске народе", уз обавезу да то проводи међународна заједница кроз дисциплиновање Републике Српске и Хрвата који због Вашингтонског споразума, Херцег-Босну нису у Дејтону могли учинити конститутивним дијелом БиХ. Зато су Јелавић, Човић и други, свој став платили судским процесима.

Умјесто средњег пута, БиХ другу деценију мира троши заглибљена у каналу ни тамо ни овамо. Та ситуација погодује неодговорном управљању. Домаћи политичари су одговорност сваљивали на странце, а ови то нису прихватили, јер је БиХ формално самостална и суверена држава. Зато смо унутра добили неку назор државу која постоји као полупротекторат, а према вани смо суверена држава и као таква чланица УН, Савјета Европе, ММФ-а. Из те блатне средине, могућа су два краја као рјешење кризе у БиХ.

Један - који води убрзаним евроатлантским интеграцијама, уз неопходне реформе које не могу замијенити Дејтон, нити довести до унитаризације. Уз образложење да Европа за провођење реформи и финансијску помоћ, тражи једну адресу, свакодневни су покушаји унитаризације. Као да у БиХ не постоји Савјет министара који је по Уставу та адреса, као и његова министарства која покривају све класичне ресоре.

Ни у европским државама не постоје министарства за све области, па то није сметња да буду чланице Европске уније. Очекивати је да Европска унија политиком подршке економском развоју, помоћи и подстицања регионалне сарадње, укидањем виза, не само БиХ, већ и цијели Западни Балкан, коначно учини зоном без сукоба. Обједињавање европских фондова у један инвестициони, добар је знак.

Да подсјетим да је Инвестиционо-развојна банка Републике Српске прије мјесец дана припремила на више од 100 страна, преглед Европских фондова који су доступни за БиХ. А колики је значај Европске уније, показали су избори у Србији. Биачка подршка европској Србији, резултат је привлачности евроинтеграција и сигурности коју то носи. То се десило и поред признавања Косова као измишљене државе. Тај европски пут је најбоље могуће рјешење за БиХ.

Други крај за БиХ зове се неизвјесност и потом - распад. То се не заговара ни у Бриселу, ни у Вашингтону, ни у Москви, ни у Београду, ни у Загребу. Али се не може рећи да се и о томе не разговара. Постоје институције и појединци који утичу на свјетску политику, и који сматрају да БиХ није одржива као вишенационална држава произашла из трећег свјетског рата на Балкану, како је скоро француски предсједник назвао деведесете године прошлог вијека.

Распад ником не одговара, али је могућ

Пише: Милорад Додик
уторак, 27 мај 2008 21:55

Теза о неодрживости треба да забрине све у БиХ, а поготово представнике бошњачког народа. Као најбројнији народ не треба да слиједе политику Слободана Милошевића, који је допринио распаду Југославије инсистирајући на правима најбројнијег народа, све до принципа - један човек, један глас. Распад никоме не одговара, али није немогућ.

Република Српска нема разлога да дестабилизује БиХ. Садашња власт у Бањој Луци је показала да се одговорном политиком може проводити Мировни споразум и остваривати регионална сарадња, покренути економски развој, достићи и престићи "већи ентитет" у који се прве двије године након рата, слила сва економска помоћ међународне заједнице. Ту помоћ они нису отели Републици Српској, већ им је то препустила "мудра власт" СДС-а.

Отуда су у ФБиХ имали веће плате, пензије, инвалиднине. Показује се да то није био резултат боље економије, већ међународних пара којих више нема. Зато је "већи ентитет" стално на ивици банкрота, па би своју уставну неусклађеност и високу јавну потрошњу, унитаризацијом хтио разводнити на цијелу БиХ. Република Српска ће и даље наставити политику економског развоја и тржишне утакмице.

Биће тешко због спољних фактора - вртоглавог раста цијене енергената и хране, али ни другима није лако. Федерација ће заостајати заробљена ратним циљевима стварања државе по мјери Бошњака. Неријешен положај Хрвата ће још више оптерећивати међунационалне односе, а могуће и односе са Хрватском. То не води стабилности, већ јачању тензија и могућем распаду. Иако то изричито не пише у Уставу, БиХ је већ федеративна држава. Уставна теорија и пракса дају федералним јединицама право на самоопредјелјење.

Преиспитивањем неуставно пренесених надлежности, Република Српска се може одредијелити за већу самосталност у оквирима БиХ. То не би било супротно Уставу БиХ, нити демократским начелима важећим и у другим државама.

(Текст је објављен у бањалучком "Гласу Српске" 23.5.2008.)

Распад ником не одговара, али је могућ

Пише: Милорад Додик
уторак, 27 мај 2008 21:55
